

SPOLOČENSKÁ ZODPOVEDNOSŤ V PROSTREDÍ VEREJNEJ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY

Jana Jaďud'ová, Martin Repa

ÚVOD

Verejná správa a samospráva predstavuje zložitý systém vzájomne prepojených komponentov, v ktorom dôležitú úlohu zohrávajú nielen legislatíva, štruktúra organizácie a správnych orgánov, stratégia ľudských zdrojov, ale aj úroveň technických a technologických prostriedkov a zodpovednosť týchto orgánov voči širokej verejnosti. V tejto súvislosti do popredia vstupuje otázka konceptov zodpovedného správania (Corporate Social Responsibility,) ako nového prístupu pre skvalitnenie riadenia daných subjektov. Služby verejnej správy a samosprávy sú službami pre spoločnosť, ktorá požaduje dôveryhodnosť, otvorenosť a zodpovednosť, transparentnosť, odvahu robiť rozhodnutia pre verejné blaho, spolupracovať s každým vnútri i mimo organizácie, skvalitnenie poskytovaných služieb, maximálne priblíženie sa k občanovi. Plnenie týchto požiadaviek je cieľom konceptov zodpovedného správania.

V príspevku analyzujeme možnosti vybranej samosprávy zo Slovenskej republiky pre implementáciu konceptov Corporate Social Responsibility odvolávajúc sa na konkrétny príklad zodpovednej samosprávy (Mestský úrad Praha 10, Česká republika).

1 CHARAKTERISTIKA VEREJNEJ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Verejnou správou sa v právnickej terminológii rozumie správa všetkých verejných vecí, teda správa ako taká vo verejnom záujme. Táto správa sa realizuje ako prejav výkonnej moci v štáte. Môžeme ju chápať aj ako organizačnú a funkčnú zložku. V organizačnom zmysle verejnú správu prezentuje predovšetkým štát, ktorého záujmy sú vykonávané orgánmi a verejnoprávnymi inštitúciami ako nositeľmi verejnej moci. Vo funkčnom hľadisku je to sled činností za účelom tvorby súdnicstva a legislatívy. [14] Pre túto výkonnú moc je charakteristické, že ide najmä o verejnú

moc, ktorou nedisponuje len štát, ale aj ďalšie neštátne subjekty, ktoré vykonávajú správu verejných záležitostí. Od roku 1990 v Slovenskej republike existuje tzv. oddelený model verejnej správy (štátna správa – územná samospráva), ktorý funguje na troch úrovniach: štát – kraj – obec. Každá úroveň má svojich volených predstaviteľov, rozdelené úlohy a zodpovednosť. Verejnú správu podľa subjektov delíme na štátnu správu (vykonávanú orgánmi štátu) a samosprávu (výkon čiastkových funkcií verejnej správy inými verejnoprávnymi korporáciami než štátom, t.j. územná samospráva a záujmová samospráva). Systém verejnej správy [6] člení na tri piliere: štátna správa, samospráva a verejnoprávne korporácie.

Charakteristickým znakom fungovania verejnej správy je jej tesné spojenie s politickou sférou spoločenského života. Predstavuje dynamický systém, ktorý reaguje na zmeny v ekonomickej, sociálnej a v poslednom období aj ekologickej sfére. Výrazom realizácie jej prejavu sú reformy verejnej správy. Štátna správa je najobširnejším článkom štátnej moci, v ktorom orgány štátnej správy uskutočňujú jednotlivé činnosti nie z vlastnej iniciatívy, ale z iniciatívy štátu. [14] Štátnu správu možno vnímať z dvojakého pohľadu. V užšom chápaní pod daným pojmom rozumieme také orgány, ktoré sú označované legislatívnymi predpismi ako orgány štátnej správy. Na druhej strane, užšie chápanie sem zaraďuje inštitúcie, ktoré majú vo svojej moci výkon správneho práva.

V kontexte pilierov štátnej moci [6] sa pre potreby príspevku sústredíme na charakteristiku samosprávy, ktorá sa stala predmetom výskumnej časti. Ústavné postavenie územnej samosprávy upravuje Ústava Slovenskej republiky v štvrtej hlave. Predraduje ju pred zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc štátu. Takéto prioritné postavenie územnej samosprávy je v porovnaní s ústavami európskych štátov viac menej výnimkou, ako konštatuje [5]. Pojem samospráva [14] charakte-

rizoval, ako výkon presne vymedzených úloh správy štátu, ktoré vykonáva samostatne štátom určený verejnoprávny subjekt. Týmto subjektmi sa rozumie územná samospráva a záujmová samospráva. Ústava Slovenskej republiky charakterizuje územnú samosprávu ako: samostatné územné samosprávne a správne celky Slovenskej republiky združujúce osoby, ktoré majú na ich území trvalý pobyt. V zmysle koncepcie decentralizácie samosprávy Slovenskej republiky z roku 2000 sem zaraďujeme obce a vyššie územné celky. Územná samospráva vykonáva činnosti v mene občanov. Na ich ošoh plní úlohy, ktoré sú jej udelené zákonom, ale aj úlohy, na ktorých sa občania danej samosprávy dohodnú. [7] Záujmovou samosprávou sú iné spoločenstvá občanov s územnou pôsobnosťou v celom štáte, ktorým štát zákonom určil povinnosť plniť niektoré úlohy. [5] Zaraďujeme sem profesijné komory (tzv. združenia slobodných povolání). Tieto povolania sú súčasťou verejnej správy, pretože regulujú vykonávanie funkcií alebo povolání v tom ktorom odvetví.

Samostatná samospráva pôsobí v dvoch významových rovinách. Jednou rovinou je demokratický charakter samosprávy, ktorý umožňuje rozšírenie demokratizmu v smere účasti občanov na správe, voľby funkcionárov samosprávy a poslancov a posunutia rozhodovania zhora nadol. Takto definuje [5] samosprávu v politickom zmysle slova. Druhou rovinou je osobitný právny charakter samosprávy, kde demokraticky zvolený samosprávny orgán nie je len v určitom zmysle slova demokratizovaným štátnym orgánom, ale je to samosprávny orgán so samostatnou a plnou právnou subjektivitou. V danom ponímaní [5] uvažujú o samospráve v právnom význame slova, o samospráve ako samostatnom a nezávislom subjekte práva.

Nezastupiteľnú úlohu v miestnom rozvoji majú aj miestne samosprávy. „Miestne samosprávy majú v ovplyvňovaní jednotlivcov a komunít oveľa silnejšiu pozíciu, sú to demokratické inštitúcie s priamo zvolenými zástupcami verejnosti. Majú rozhodovacie právomoci, kompetencie v oblasti poskytovania služieb obyvateľstvu a prijímania vlastných právnych aktov platných na ich území a sú schopné reagovať na potreby miestnych obyvateľov.“ [15, str. 33] Miestna

samospráva vyvíja aktivity v oblasti environmentu (na úseku ochrany životného prostredia do jej pôsobnosti patrí: vodná správa, verejné vodovody a kanalizácie, ochrana pred povodňami, oblasť rybníctva, odpadové hospodárstvo, ochrana ovzdušia, ochrana prírody a krajiny). Pokrýva aj oblasť sociálnej starostlivosti o obyvateľov, ponúka služby na uspokojenie ich potrieb a ako každá organizácia, aj ona hospodári podľa prideleného rozpočtu. „Predpokladom úspešného fungovania každého článku územnej samosprávy sú vlastné príjmy, vlastný rozpočet a primeraná miera sebestačnosti. Je tomu tak i v prípade základného článku územnej samosprávy – obce.“ [9, str. 57]

1.1 PRÍSTUP ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY KU KONCEPTU CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY

Samotný koncept Corporate Social Responsibility (spoločenskej zodpovednosti) prisudzuje územnej samospráve úlohu nepostrádateľného partnera. V teórii stakeholder managementu sa ukazuje ako kľúčový subjekt, ktorý vymedzuje legislatívny rámec, vytvára podmienky pre výkon podnikateľskej a mimovládnej činnosti, ktorá sa premieťa do tvorby pracovných miest. Filozofia konceptu spoločenskej zodpovednosti v prostredí orgánov verejnej správy je postavená na predpoklade, že žiadny úrad neexistuje len v ekonomických súvislostiach, ale ovplyvňuje celé okolie (komunitu, sociálnu situáciu zamestnancov, štátnych úradníkov, občanov). Daný vzťah je obojstranný, nakoľko zainteresované strany ovplyvňujú úspešnosť úradu. Záväzok úradu v zmysle metódy triple-bottom-line môže byť preukázaný nasledovným spôsobom: [8]

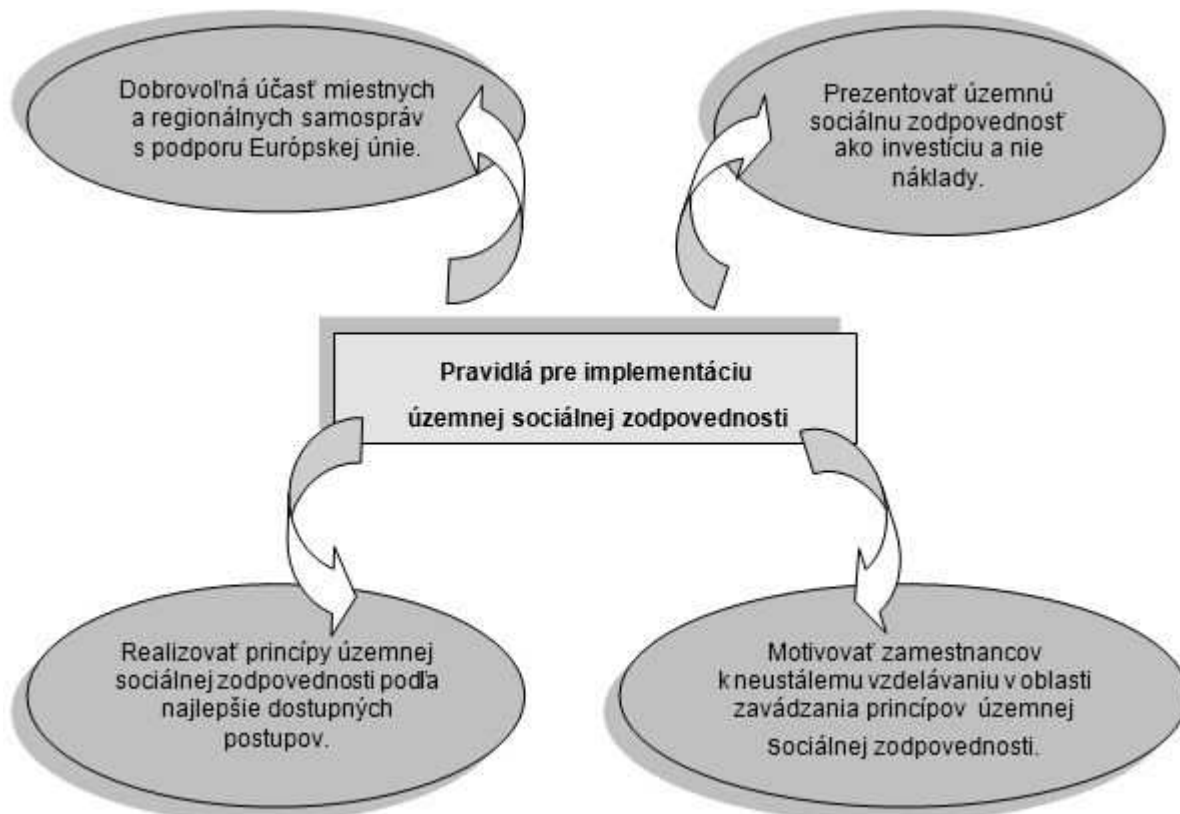
- skvalitnenie poskytovaných verejných služieb,
- zlepšenie schopnosti preukázať a „predať“ výsledky úradu,
- proaktívny prístup úradu k riešeniu verejných záujmov,
- vyššia transparentnosť rozhodovania úradu,
- zapojenie všetkých aktérov dotknutých riešenou záležitosťou,
- posilnenie dôveryhodnosti úradu,
- zvýšenie kompetentnosti zamestnancov úradu.

Hlavným účelom spoločenskej zodpovednosti verejnej správy je zaistenie dlhodobého udržateľného rozvoja územia, v ktorom pôsobí. Verejný sektor patrí k najväčším sektorom každého štátu. Svojou politikou významne ovplyvňuje rozvoj územia. Vyššia efektívnosť, zodpovednosť a transparentnosť je tu rovnako dôležitá ako v súkromnom sektore, t.j. verejný sektor musí byť spoľahlivý. Na druhej strane rastie tlak verejnosti na preukazovanie výsledkov realizovaných aktivít verejnej správy. V súvislosti s naznačeným smerovaním môžu mať orgány verejnej správy tri úlohy pri kreovaní a implementácii konceptu spoločenskej zodpovednosti:

- verejný sektor ako podporovateľ a šíriteľ konceptu CSR,
- verejný sektor ako užívateľ aktivít CSR realizovaných súkromným sektorom,
- verejný sektor ako subjekt aktívne praktizujúci CSR aktivity. [8]

Na pôde Medzinárodnej rady pre miestne samosprávy (ICLEI) sa v poslednom období prejednávala otázka udržateľného rozvoja samospráv a ich zodpovednosť. Za východisko označili zavádzanie nových nástrojov a mechanizmov podporujúcich princípy udržateľného rozvoja vychádzajúce zo štyroch pilierov udržateľného rozvoja (ekonomický, environmentálny, sociálny a bezpečnostný). [1] Jednou z možností je aj samotný koncept spoločenskej zodpovednosti, ktorý v sebe integruje zmienené oblasti. V Austrálii ICLEI začala program zameraný na skúmanie problematiky Triple-bottom-line v podmienkach miestnej samosprávy. Vyvinuli rad podporných služieb pre budovanie miestnych kapacít v oblasti reportingu, plánovania a rozhodovania. Nedávno sa zmienený program rozšíril aj do Kanady. Použitie metódy Triple-bottom-line umožňuje samospráv rozvoj v zmysle trvalej udržateľnosti. [13]

Obr. 2: REVES pravidlá pre implementáciu územnej sociálnej zodpovednosti

Zdroj: [2]

Posunom v oblasti zodpovednosti orgánov verejnej správy, nevynímajúc miestne samosprávy, sa stal termín územnej sociálnej zodpovednosti

(Territorial Social Responsibility), ako konceptu pre miestnu politiku plánovania a hodnotenia. Daný koncept bol vyvinutý v REVES sieti (Eu-

rópska sieť miest a regiónov pre sociálnu ekonomiku) koncom 90-tych rokov minulého storočia. Navrhuje uplatňovať koncept Corporate Social Responsibility v regionálnych orgánoch. Vychádza z myšlienky, ktorá bola vytvorená pri výrobných podnikoch (spoločensky zodpovedné podnikanie) a rozširuje jej oblasť pôsobenia. Územná sociálna zodpovednosť predstavuje zaujímavý prístup pre miestne a regionálne samosprávy. Pre jej implementáciu je potrebné dodržať pravidlá, tak ako to uvádza Obr.1.

Príkladom zodpovednej samosprávy je Mestský úrad Praha 10, Česká republika, ktorý má implementovaný daný koncept a vyvíja aktivity v každej z línií triple-bottom-line, z nich: etický kódex úradníka a zastupiteľa; antikorupčné postupy (losovanie bytov, transparentné výberové konania, účasť občanov v hodnotiacej komisii pre výberové konanie, TEST etického kódexu, podpisová kázeň), uplatňujú princíp rovnosti na pracovisku (v roku 2008 získali v danej oblasti cenu), permanentne hodnotia spokojnosť občanov s poskytovanými službami (kritériá: kvalita poskytovaných služieb, termín – rýchlosť plnenia požiadaviek, spôsob vybavenia a vystupovania spolupracovníkov), environmentálne programy (na internete zverejnená mapa životného prostredia Prahy 10, mapa športovísk a voľno časových aktivít, cyklotrasy, projekt Strom za každé nové dieťa, adopcia zvierat v ZOO Praha) a pod. Všetko sú to aktivity, ktoré nie sú pre organizáciu nereálne, ale konečný efekt sa prejaví v upevnení pozície, tvorbe dobrého mena a korektného partnera. Mestský úrad Praha 10 je príkladom, že aj v podmienkach orgánov verejnej správy je možné a správne uplatňovať princíp konceptov spoločenskej zodpovednosti.

2 NÁVRH MODELU KONCEPTU CSR 1 PRE MESTSKÝ ÚRAD BANSKÁ BYSTRICA

Pre návrh modelu konceptu spoločenskej zodpovednosti pre Mestský úrad Banská Bystrica (ako predstaviteľa územnej samosprávy) sme si vybrali koncept CSR 1, ktorý podľa [16, str. 78] možno charakterizovať ako: „dobrovoľný záväzok organizácie správať sa zodpovedne k prostrediu a spoločnosti, v ktorej vyvíjajú svoje

aktivity, t.j. správať sa eticky a prispievať k udržateľnému rastu spoločnosti.“

Spoločensky zodpovedné organizácie sa chovajú tak, aby zohľadnili potreby svojho vnútorného aj vonkajšieho prostredia, aby prispievali k udržateľnému rozvoju, boli transparentné a všeobecne napomáhali celkovému zlepšeniu stavu spoločnosti v rámci i nad rámec svojho komerčného pôsobenia. Konkrétne sa CSR 1 prejavuje v integrácii pozitívnych postojov, praktík či programov do stratégie organizácie na úrovni jej najvyššieho vedenia. Vyžaduje posun pohľadu na vlastnú spoločenskú rolu z úrovne „profit only“ k viacúrovňovému pohľadu v zmysle triple-bottom-line (profit, planet, people), kedy sa organizácia nesústreďuje len na ekonomický rast, ale aj na environmentálny a sociálny aspekt svojej činnosti.

Predmetom výskumu sa stal Mestský úrad Banská Bystrica, ktorý sme si vybrali pre jeho blízkosť k profilovému pracovisku, pre možnosť osobnému kontaktu a opakovaných konzultácií. Samotný výskum sa realizoval v rokoch 2010-2011. Základom navrhovaného modelu sa stal Kanadský model (ktorý ako princíp kreovania a implementácia zvolila upravený PDCA cyklus do podoby PDCI cyklu) modifikovaný analýzou Pavlíka, Bělčíka pre vnútorné a vonkajšie prostredie, stakeholder managementom a metodikou KORP Česká republika pre hodnotenie spoločenskej zodpovednosti v prostredí verejnej správy a samosprávy. V zmysle PDCI cyklu sme sa zamerali na fázu plánovania – hodnotenie predpokladov mestského úradu pre koncept CSR 1, kde sme ako metodický postup zvolili formu neformálneho rozhovoru s vedúcimi predstaviteľmi jednotlivých oddelení a obsahovú analýzu interných dokumentov (Etický kódex predstaviteľa samosprávy mesta Banská Bystrica, Etický kódex poslanca, Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Banská Bystrica 2007-2013, Politika kvality mesta, Rozvojový program mesta Banská Bystrica na roky 2008-2010-2014).

2.1 ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU – ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA

Zhodnotením súčasného stavu Mestského úradu Banská Bystrica sme identifikovali jeho potenciál pre implementáciu konceptu CSR1. Súčasťou sa stalo hodnotenie vnútorného prostredia spracované formou SWOT analýzy a vonkajšieho prostredia vychádzajúceho z analýzy Pavlíka a Bělčíka. Podklady pre SWOT analýzu boli získané z obsahovej analýzy vyššie zmienených interných dokumentov Mestského úradu Banská Bystrica. Komparáciou s výskumami svetových a slovenských organizácií mapujúcich uplatňovanie spoločenskej zodpovednosti (CSR Europe, Business Leaders Forum, Panet, Integra) sme určili silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia, ktoré by priniesla implementácia konceptu CSR 1. Pre prehľadnosť sme výsledky SWOT analýzy vnútorného prostredia rozdelili v zmysle triple-bottom-line na ekonomickú, environmentálnu a sociálnu líniu.

V ekonomickej línii sa Mestský úrad Banská Bystrica prejavuje predovšetkým v oblasti transparentného riadenia a zverejňovania finančných a nefinančných informácií vo Výročných správach dostupných na internetovej stránke mesta. Danú líniu sme vzhľadom na charakter vybranej organizácie orientovali na etickú stránku konceptu CSR, prístup k občanom (ako klientom/zákazníkom) a ekonomický potenciál. Za najvýraznejšiu silnú stránku v zmysle princípov konceptu CSR 1 možno označiť zavedenie etického kódexu voleného predstaviteľa mesta Banská Bystrica, etického kódexu poslanca a úradníka. Cieľom [4] je: „*definovať základné etické princípy a štandardy správania, ktoré občania od volených predstaviteľov očakávajú pri plnení ich povinností a tiež informovať občanov o týchto štandardov, aby občania mohli uplatniť svoje právo očakávať od nimi volených predstaviteľov takéto správanie.*“ Základom etického kódexu sa stal európsky štandard správania volených predstaviteľov na lokálnej a regionálnej úrovni. V [3] sa zdôrazňuje dôvera občanov ako nevyhnutnej súčasť poslancov pri výkone svojich povinností. K posilneniu postavenie Mestského úradu Banská Bystrica ako korektného partnera prispelo aj obnovenie certi-

fikátu v oblasti poskytovania kvalitných služieb a výkonu samosprávy podľa STN EN ISO 9001:2009 – Systém manažérstva kvality. Slabé stránky sa odrážajú v nevytvorení vhodných ekonomických podmienok pre potenciálnych investorov, ktorí by podporili zamestnanosť mesta Banská Bystrica. Nakoľko sa mesto prezentuje ako mesto priateľské pre investora, neposkytuje im dostatočné informácie, nevytvára vhodné podmienky a nemá vytvorení systém podpory (pre investorov najlákavejšia forma finančnej odmeny) podnikateľov s transparentným riadením. Z neformálneho rozhovoru nám vyplynula aj nedostatočná politická vôľa zaoberať sa riešením aktuálnych problémov mesta. Príležitosti súvisia s vytváraním a posilňovaním partnerských vzťahov s dotknutými stakeholdermi. V tejto oblasti je vhodné získať informácie od iných samospráv, ako implementovať koncept CSR (napr.: Mestský úrad Praha 10, ktorého model konceptu CSR 1 získal v roku 2010 Národnú cenu ČR v oblasti verejnej správy a implementácii princípov zodpovedného správania). Súčasné ohrozenia súvisia s absentujúcim napojením mesta na diaľničnú sieť, s čím súvisí strata potenciálnych investorov, dodávateľov a pokles ekonomického prínosu pre mesto.

Nakoľko mestský úrad Banská Bystrica nie je výrobnou organizáciou ako priemyselný podnik, nepredpokladá sa výrazné zaťaženie životného prostredia. V súlade s princípmi konceptu CSR 1 sme sa sústredili na oblasť materiálovo-technického zabezpečenia úradu, ochranu a tvorbu zelene mesta a podporu environmentálnych podujatí. Mestská samospráva má v [10] zadané vízie aj pre environmentálnu oblasť konceptu CSR 1, ktoré zdôrazňujú princípy trvalo udržateľného rozvoja. Uplatňujú aspekt čistoty (environmentálne priaznivá doprava, čistota vodných tokov a vzduchu v meste a okolí, podpora mechanizmov na minimalizáciu vzniku odpadov, alternatívne zdroje energie, odstránenie starých environmentálnych záťaží), zelene (vytváranie oddychových plôch s funkčnými zelenými zónami, využívanie prírodného potenciálu pre rozvoj cestovného ruchu v súlade s ekologickou únosnosťou krajiny) a zdravia (zdravé pracovné prostredie, bývanie, obmedzenie hlukového zaťaženia občanov mes-

ta). Dané vízie ako strategický nástroj možno považovať za silné stránky, ale na druhej strane otvárajú voľné výklenky, ktoré v súčasnosti mestská samospráva nemá podporené. Z nich je najrozsiahlejšie prepracovaná stratégia odpadového hospodárstva (konceptia „Zero Waste“, rozšírenie separovaného zberu o kov a biologicky rozložiteľný materiál v roku 2009), ktorú podporujú aj formou propagačných letákov a brožúr. Každoročne v mesiaci máj podporujú environmentálne podujatie Envirofilm. Slabá stránka súvisí s chýbajúcim zadaným environmentálnej politiky, ktorá by posilnila danú líniu, ale na druhej strane spomínané vízie možno považovať za jej začiatok. V oblasti materiálovo-technického šetrenia by sa mohli sústrediť na úsporu kancelárskych materiálov (administratívna byrokracia – viaceré organizácie už v súčasnej dobe prešli od vydávania printových materiálov na elektronické), úsporu energie (vypínanie výpočtovej techniky v čase, keď zamestnanci nepracujú), úspora vody (možnosť nainštalovať senzory na vodu v umývadlách a toaletách). Ako príležitosť sa ukazuje podpora vlády Slovenskej republiky vytvárať regionálne politiky zamerané na využívanie miestnych zdrojov v energetike, ako aj politika Európskej únie smerujúca k trvalo udržateľnému rozvoju. Nemenej dôležité sú aj skúsenosti zahraničných miest s využitím parkov a oddychových zón pre pasívny i aktívny oddych občanov, ako aj podpora nemotorizovanej dopravy a tvorba cyklotrás, ktoré nie sú v meste Banská Bystrica dostatočne rozpracované. V tejto súvislosti vystupuje do popredia ako ohrozenie absentácia parkových a oddychových zón v meste, a s tým súvisiace nedostatočné vyčlenenie finančných prostriedkov pre danú oblasť.

Sociálnu líniu Mestského úradu sme hodnotili v zmysle jej internej (pracovné prostredie) a externej orientácie (miestna komunita). Pre interné prostredie je výraznou silnou stránkou presadzovanie rovnosti na pracovisku (cca 50% žien, čo súvisí s preferovaním profesie úradníčka ženským pohlavím), ako aj orientácia na občanov (v podobe zriadenia Diskusného fóra na internetovej stránke mesta a Klientského centra ako miesta prvého kontaktu). Pre miestnu komunitu organizujú rôzne sprievodné podujatia v priebehu celého roka, o čom svedčí aj umies-

tenie mesta Banská Bystrica na druhom mieste v Slovenskej republike v počte organizovaných kultúrnych podujatí. Vytvára vhodné prostredie pre mimovládne organizácie. Za slabú stránku sme označili nedôveru občanov k samotnému Mestskému úradu a jej zamestnancom, čo sa prejavuje nízkou motiváciou občanov podieľať sa na riešení verejných záležitostí a ich účasťou na voľbách a referendách. V oblasti pracovného prostredia absentuje motivácia zamestnancov, ktorú by podnietili podporné sociálne programy finančnej a nefinančnej povahy, nakoľko len spokojný zamestnanec nám prinesie zisk. V oblasti miestnej komunity nefunguje verejná kontrola samostatných občanov najmä na sídliskách, čo sa prejavuje vandalizmom a neporiadkom. Príležitosti súvisia s podporu mimovládnych organizácií venujúcich sa sociálnej starostlivosti a rekvalifikácia zamestnancov. Ohrozenie sa spája s nefungujúcimi verejnosúkromnými partnerstvami, so zhoršením podmienok pre aktívne trávenie voľného času (úbytok športových ihrísk za posledné obdobie) a odlivom kvalifikovanej pracovnej sily najmä do Bratislavy.

2.2 ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU – ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA

Analýza vonkajšieho prostredia zahŕňa faktory, ktoré organizácia nemôže výrazne ovplyvňovať, ale musí ich poznať, aby dokázala eliminovať ich negatívne dôsledky. Výsledky analýzy možno zakomponovať do strategických plánov organizácie z dôvodu konkurencieschopnosti, úspešnosti a upevnenie pozície. Vychádzali sme z analýzy Pavlíka a Bělčíka, ktorí za faktory vonkajšieho prostredia určili: zákonné požiadavky, benchmarking, prieskum konkurencie, vonkajšie impulzy a angažovanosť organizácie v organizáciách venujúcich sa problematike spoločenskej zodpovednosti. [8] Z daných faktorov Mestský úrad Banská Bystrica plne dodržiava zákonné požiadavky vymedzené platnými legislatívnymi predpismi (územné a správne usporiadanie Slovenskej republiky, verejné obstarávanie, obecné zriadenie, rozpočtové pravidlá verejnej správy, majetok, voľby do orgánov samosprávnych krajov), o čom svedčí neudelenie pokuty za sledované obdobie. Okrem legisla-

tívných predpisov Slovenskej republiky dodržiava aj podmienky určené certifikátom podľa STN ISO 9001 : 2009 v oblasti kvality.

Vonkajšie impulzy predstavujú sledovanie nových trendov, ktoré môžu ovplyvniť riadenie Mestského úradu. Súvisí to najmä so zmenou legislatívnych predpisov, ktoré úrad pravidelne mapuje, resp. s výzvami a podpornými programami vyhlásenými vládou Slovenskej republiky a Európskou úniou. Posledným sledovaným faktorom bola angažovanosť organizácie v organizáciách podporujúcich princípy zodpovedného správania sa. Samotný Mestský úrad nebol v sledovanom období (a ani v súčasnej dobe) členom takejto organizácie (na území Slovenskej republiky je ním združenie Business Leaders Forum, v ktorom sa zatiaľ nenachádza žiadna samospráva, nakoľko tento koncept je v ich prostredí neznámym pojmom). Na druhej strane posilňuje partnerské vzťahy účasťou v programoch zameraných na podporu cezhraničnej spolupráce, regionálneho rozvoja, cestovného ruchu a kultúry, vzdelávania, hospodárskej spolupráce a ochrany životného prostredia, inštitucionálnu spoluprácu, racionálne využívanie prírodných zdrojov, ktoré môžu naplniť línie konceptu CSR 1.

ZÁVER

Hodnotenie súčasného stavu využívania princípov konceptu CSR 1 predstavuje prvý krok Kanadského modelu PDCl cyklu vo fáze plánovania. Stáva sa nevyhnutnou súčasťou analýzy aj pri iných manažérskych systémoch (napr.: systém environmentálneho manažérstva podľa ISO 14001, ktorý obsahuje vstupnú analýzu aspektov a vplyvov činností na životné prostredie). Na základe výsledkov hodnotenie môžeme konštatovať, že vybraný Mestský úrad Banská Bystrica má predpoklady pre implementáciu konceptu CSR 1, ale aj naďalej mu chýbajú zdroje (najmä ľudské a ochota zamestnancov vzdelávať sa) a vedomosti (nakoľko koncept CSR 1 bol pre nich neznámym pojmom, ale termín zodpovedného správania v nich evokoval isté praktiky transparentnosti a otvorenosti smerom von). Napriek uvedenej skutočnosti princípy zodpovedného správania v prostredí Slovenskej republiky implementujú najmä nadnárodné korpo-

rácie z oblasti priemyslu, telekomunikácie a bankového sektora. Mimo zorného uhla zostávajú orgány verejnej správy a samosprávy, aj keď práve oni by mali garantovať férové a zodpovedné prostredie. Situáciu by mohlo vyriešiť prijatie princípov zodpovedného správania na úrovni štátu.

V roku 2008 na portáli o Európskej únii bola zverejnená informácia, že vláda Slovenskej republiky pripravuje návrh Národnej CSR stratégie s víziou do roku 2017. Zadefinované boli aj základné ciele, ktoré sa týkali založenia Národnej komisie a vládneho portálu pre CSR, aktivovanie čiernej listiny nezodpovedných firiem, vypracovania záväzne platných kódexov správania pre jednotlivé sektory a uvažovalo sa aj o CSR aktivitách ako daňovo odpočítateľnej položke. V roku 2010 vstúpila do platnosti norma ISO 26 000 (v lete 2011 bol spracovaný jej slovenský preklad), ktorá ponúka návod na zavedenie konceptu spoločenskej zodpovednosti a v jej cieľoch je uvedené, že je platná pre akýkoľvek typ organizácie (výrobnej aj nevýrobnej).

Pre mestské samosprávy by implementácia konceptu CSR predstavovala ďalšie vzdelávanie zamestnancov, ktorých ochota nie je vždy žiaduca. Podpísala sa pod to aj nelichotivá finančná situácia verejnej správy a pretrvávajúca finančná kríza vo svete. Hlavným problémom sa však ukazuje „úradnícka byrokracia“ a vplyvy „zvláštnych skupín“, ktoré majú niekedy silnejšiu moc ako mestské zastupiteľstvo či dokonca primátor mesta.

Príspevok vznikol s podporou vedeckého grantu Univerzitetnej grantovej agentúry UMB Banská Bystrica: Pripravovaná medzinárodná norma ISO/DIS 14 051 – Environmentálne manažérstvo materiálových tokov nákladového účtovníctva MFCA (Material Flow Cost Accounting) ako hlavného nástroja Environmentálneho manažérského účtovníctva EMA (Environmental Management Accounting) a možnosti jej uplatnenia v organizáciách - podpora vzdelávania, zručností a kompetencií študentov na KŽP FPV UMB.

LITERATURA

[1] About Sustainability Management Instruments [online]. Bonn: ICLEI Global, 2008.

- [cit. 2009-06-08]. Dostupné z: <http://www.iclei.org/index.php?id=824>.
- [2] BRANDE, L. The Key of Local Partnerships in the Promotion of Social Cohesion [online]. Brusel: 2008. [cit. 2010-05-15]. Dostupné z: http://www.lucvandenbrande.be/10_comite_regios/02_activiteiten/2008/05/16.htm.
- [3] *Etický kódex poslanca* [online]. Banská Bystrica. [cit. 2011-02-08]. Dostupné z: http://www.banskabystrica.sk/index.php?id_menu=63236.
- [4] *Etický kódex predstavitel'a samosprávy mesta Banská Bystrica* [online]. Banská Bystrica, 2009. [cit. 2011-02-08]. Dostupné z: http://www.banskabystrica.sk/download_file_f.php?id=55609.
- [5] CHLEBCOVÁ, H., LORENCOVÁ, S. *Postavenie obecnej samosprávy v systéme verejnej správy na Slovensku*. Bratislava: Socia, 2005. 90 s. ISBN 80-967908-4-6.
- [6] KLIMOVSKÝ, D. *Základy verejnej správy*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2008. 269 s. ISBN 978-80-7097-713-2.
- [7] NIŽŇANSKÝ, V. et al. *Samospráva vyššieho územného celku*. Bratislava: Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2002. 80 s. ISBN 80-968786-0-3.
- [8] PAVLÍK, M., BĚLČÍK, M. et al. *Společenská odpovědnost organizace. CSR v praxi a jak s ním dál*. 1. vydanie. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 176 s. ISBN 978-80-247-3157-5.
- [9] PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management press, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4.
- [10] *Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Banská Bystrica 2007-2013* [online]. Banská Bystrica [cit. 2011-02-08]. Dostupné z: http://www.banskabystrica.sk/index.php?id_menu=17964.
- [11] *Politika kvality mesta* [online]. Banská Bystrica. [cit. 2001-02-08]. Dostupné z: http://www.banskabystrica.sk/mestskezastupitelstvo.phtml?id_menu=31504&limited_level=1&st_op_menu=28765.
- [12] *Rozvojový program mesta Banská Bystrica na roky 2008-2010-2014* [online]. Banská Bystrica. [cit. 2011-02-08-2011]. Dostupné z: http://www.banskabystrica.sk/index.php?id_menu=31402.
- [13] *Sustainability Management Projects* [online]. Bonn: ICLEI Global, 2008. [cit. 2010-06-08]. Dostupné z: <http://www.iclei.org/index.php?id=822>.
- [14] ŠKULTÉTY, P. *Verejná správa a správne právo*. Bratislava: Veda, 2008, 201 s. ISBN 978-80-224-1023-6.
- [15] ŠVIHLOVÁ, D. *Politika životného prostredia – od Európskej po miestnu úroveň*. In PAVLIČKOVÁ, K., KOZOVÁ, M. (eds.) *Ochrana životného prostredia a udržateľný miestny a regionálny rozvoj*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2008. s.6-37.
- [16] ZELENÝ, J. *Environmentálne manažérstvo a spoločenská zodpovednosť (organizácii)*. 1. vydanie. Banská Bystrica: Fakulta prírodných vied UMB Banská Bystrica, 2008. 163 s. ISBN 978-80-8083-690-0.

Autoři:**RNDr. Jana Jaďud'ová, PhD.**

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
 Fakulta prírodných vied
 Katedra životného prostredia
 E-mail: Jana.Jadudova@umb.sk

Mgr. Martin Repa

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
 Fakulta prírodných vied
 Katedra životného prostredia
 E-mail: Martin.Repa@umb.sk

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN PUBLIC ADMINISTRATION AND LOCAL GOVERNMENT

Jana Jačud'ová, Martin Repa

Abstract: The authors of the article present the issue of corporate social responsibility of organizations in terms of utilization of the concept of local government. In the sphere of public administrative are the local government in the vital role, because concentrated and guided the development of the regions. They are subject to time, changing conditions, the needs of people throughout the broader needs, and therefore a new possibility is the concept of CSR. The article show to the opportunity of implementation of Corporate Social Responsibility in a public administration and local government referring to the specific example of responsible Municipal Office. Research focused on the analysis of the current state of the selected Municipal Office of the Slovak Republic in terms of its potential and possibilities for implementing this concept.

Key words: Corporate social responsibility, local government, municipal office, analysis of the current state

JEL Classification: M14